

Sacerdos Aut Sanctus Aut Reprobus

Dufrène, Maximilian

Augustæ Vindelicorum, 1743

Caput. 7. Ad validiùs confirmandam præcedentem doctrinam ostenditur,
quanti referat cum spirituali lætitiæ sensu Deo servire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60483](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60483)

sum circa hanc ipsam familiaris, & jucundi erga DEUM amoris memoriam, scitè olim Christus Dominus charissimæ suæ sponsæ Gertrudi inculcavit: reprehendens eam, quòd indignè ferret, à quadam ex cœnobii sororibus cum trepidatione potiùs, quàm cum fiducia, & hilaritate ad sacram Synaxin accedi, quid enim? (cœlestis Magistri oratio fuit) *Nonne consideras, quòd non minùs dignè debetur mihi reverentia honoris, quàm dulcedo amoris? Sed, cùm defectus fragilitatis humana nequeat utrumque perficere; cùm vos sitis invicem membra, dignum est, ut, quod per se qualibet non potest perficere, recuperet per aliam: e. g. qui magis dulci amore affectus, reverentia minùs assequitur; pro se suppletum gaudeat ab illo, qui magis intendit reverentia: & vicissim desideret, illum obtinere solatia unionis divina. (Insin. l. 3. c. 10.)*

CAPUT VII.

Ad validiùs confirmandam præcedentem doctrinam ostenditur, quanti referat cum spiritualis lætitiæ sensu DEO famulari.

Spiritualis lætitia, prout ipsum nomen sonat, illa est, quam hominis animus percipit ex suis spiritualibus bonis: quòd nimirum à Deo in filii, & amici loco habeatur, quòd sub tutela ejus vivat, quòdque brevi

brevi aditurum sempiternam cœlestis illius regni hæreditatem se speret. Quàm firmas sanctioris vitæ Professores habeant causas lætandi de possessione partim in præsentī, partim in futurum promissa tam incomparabilium bonorum satis demonstratum à nobis jam est. Superest hîc demonstrare, quàm providè item, sapientèrque rationibus suis confluent, si hujusmodi interiorem lætitiã fovere in suis animis curent, reputando identidem secum exuperantissimam felicitatem, quam in Deo summo, infinitoque bono, ceu illius filii, amici, & hæredes repositam habent. Quæ appendix præter fructum, quem vel sola sui cognitione afferre nata est; novum quoque præcedenti doctrinæ firmiter adjiciet, planiusque ostendet, quàm à vero procul devii ferantur, qui nullam reperiri posse absque jugi mœrore solidam humilitatem existimant, omnemque in spiritualium virorum animis ex Deo haustæ dulcedinis sensum, tanquam vanitatis, arrogantiaëque fomitem anxiiis dubitationibus, & conscientiaë terroribus perturbare contendunt: ea de causa in errorem abducti, quòd profanam vulgaremque lætitiã non satis distinguant à supernaturali & divina: quæ, cum Deum ipsum, bonum infinitum pro materia gaudendi habeat; nunquam sanè potest in gaudendo modum excedere; imò quantò major in animo est, tantò illum plus perficit: prout cum maximo suo bono

ex-

experiuntur beati Cœlites, & prout facile agnituros omnes confido, qui rei veritatem seu in rationis, seu in authoritatis trutina pensitare mecum voluerint.

2. Et primò, si stare authoritati volumus, nullum reperiri ajo in sacris literis locum, qui DEI famulos exultare in eo vetet: sed, si alicubi mœrorem audimus præferri lætitiæ, ceu exempli gratiâ in illo Salomonis effato, (*Eccles. 7.*) *Cor sapientum, ubi tristitia est, & cor stultorum, ubi lætitia*; nemini esse dubium posse, quin ibi tristitiæ nomine gravitas, & modestia; lætitiæ verò intemperantia, & procacitas designetur. Cæterùm, quod ad jucunditatem spectat in justorum animos ex DEO profluentem; nullum scribendi finem facerem, si omnia hîc vellem colligere, quæ in hagiographis voluminibus passim occurrunt præconia. Libeat pauca quædam audire, & primùm ea, quibus David suos Psalmos referfit: (*Pf. 63. 149. 30. 85. 50. 38. 104. 99. 33. 94. 31.*) jam affirmans proprium fervorum Dei esse, gaudio, & lætitiâ affici: *Latabitur justus in Domino. Exultabunt Sancti in gloriâ, latabuntur in cubilibus suis. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te!* jam DEUM orans, ut cœlesti hoc nectare sibi animam nutriat, & recreet: *Latifica animam servi tui. Quoniam tu Domine suavis, & mitis. Redde mihi lætitiâ salutaris tui, & spiritu principali confirma me;* jam bea-
tum

tum appellans, qui hanc sincerissimæ jucunditatis venam repererit: *Beatus populus, qui scit jubilationem*; jam omnes invitans, cohortansque ad veniendum in tantæ beatitudinis partem: *Latetur cor quærentium Dominum. Servite Domino in lætitia: introite in conspectu ejus in exultatione. Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus. Venite, exultemus Domino, jubilemus DEO salutari nostro. Latamini in Domino, & exultate justî, & gloriamini omnes recti corde.* Succedit ei Salomon, paternorum hæres sensuum, in jucunditate animi præhabenda tristitiæ, cùm de hac scribat: (*Prov. 25.*) *Sicut tineæ vestimento, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi: illam verò tanti faciat, ut profiteatur; se intellexisse,* (*Eccles. 3.*) *Quòd non sit melius, quàm latari, & facere benè.* Succedit item Ecclesiasticus, qui veluti in lætitia constituit vitam, (*c. 3.*) *Jucunditas cordis vita hominis; sic affectionem contrariam prohibendam esse ab animo docet, tanquam prorsus inutilem, imò & mortiferam, tristitiam longè repelle, multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in illa.* Neque luculenta minùs nobis suppeditant testimonia duo Apostolorum Principes, Petrus, atque Paulus: quorum prior exhortans fideles ad animi vitam cælesti pabulo alendam, (*Ep. 1. c. 2.*) *Rationabile sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem; addit conditionis locò, si tamen gustastis, quoniam dulcis est Dominus: perinde quasi,*
 se-

secundum Hugonis Cardinalis interpretationem, dicat: *Hoc poteritis facere, si quanta sit dulcedo divina, sapitis.* Alter verò adeò multus est, in commendanda novellis Christianæ fidei sectatoribus interiori lætitia, ut vel unus sufficere possit, ad eam contra importunas scrupulosi cujusque censoris obloquutiones tuendam. Quid enim? nonne magnum hunc gentium Doctorem audimus optare, & precari Romanis uberrimam spei, pacis, gaudiique affluentiam? (c. 15.) *DEus autem spei repleat vos omni gaudio, & pace in credendo, ut abundetis in spe.* Nonne idem ferè Colossensibus, ac Philippensibus repetit, scribens illis: (c. 3.) *Pax Christi exultet in cordibus vestris;* his verò (c. 2.) *& pax DEI, qua exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra?* Nonne in Epistola ad Galatas ex Spiritûs sancti fructibus primos enumerat, charitatem, gaudium, & pacem? (c. 5.) *Fructus autem spiritûs est charitas, gaudium, pax.* Nonne Thessalonicenses, tum eos, qui Philippis erant, Neophytos gaudere perpetim jubet, (1. ad Thes. 6. 5. ad Phil. c. 3. & 4.) hósque præsertim posteriores tam studiosè, & sollicitè, ut videatur præcepti tam suavis repetitione expleri non posse? Nam & tertium datæ ad illos Epistolæ caput exorditur his verbis: *De cætero, fratres, gaudete in Domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium;* & in sequenti capite rursus inculca-

culcare idem pergit: *Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete.* Reliquum est, ut has omnes, aliasque ejusdem generis testimoniationes claudat Christi Domini auctoritas: qui adeò nunquam improbare se ostendit, quòd animæ suæ sponsæ, atque filia de interiori secum conversatione exultarent, ut potius inconsultæ severitatis damnaverit, qui vel externam Apostolorum se præsentem hilaritatem carpebant, dicens: (*Matth. c. 9.*) *Numquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus?* Et eosdem Apostolos, inque illis omnes suos famulos adhortatus disertissimè est, ad lætandum de promissis sibi ab ipso cælestibus bonis: *Gaudete,* inquit, *quòd nomina vestra scripta sunt in cælis. Gaudete, & exultate. Ecce enim merces vestra multa est in cælo.* (*Luc. 10. & 6.*)

3. Neque mirum profectò videri debet, quòd eximiè adeò in divinis Literis commendetur spiritualis lætitia. Nimiùm quàm excellentis pretii, manifestæque sunt, quæ illinc utilitates proveniunt. Provenit primò sensibilibus voluptatum contemptus: DEO siquidem fruens anima, cùm pabulum ibi inveniat quovis nectare suavius, nihil causæ jam habet, cur Ægypti ollis, cepisque inhiet: quarum alioquin ceu naturaliter appetentissima est, sic ægerrimè abstinentiam posset ferre, nisi earum gustus hac sibi compensaretur præstantiori dulcedine. Nimirum, teste D. Gregorio, (*L. 18 Mor. c. 8.*)

Esse sine delectatione anima nunquam potest: eaque si omnino destituatur, nihilo minorem patitur vim, ac natura pateretur ex vacuo. Quare cœlestibus oblectamentis carens necesse est, ut innato, & sensibili appetitu ad terrena vehementer propendeat: quemadmodum usuvenire in profanis hominibus cernimus: qui, quòd interiori, divinâque non fruantur dulcedine; nullo pacto continere se posse à corporeis voluptatibus dictitant. Cùm è contrario spirituales viri, quique gustaverunt, quoniam dulcis est Dominus, quasvis facilè respuant sensibilibus delectationum illecebras: exemplo D. Petri, cui vel unica cœlestis hujus pabuli in Thabore degustatio suffecit, ut terrena omnia aspernatus exclamaret. (*Matth. 17.*) *Domine, bonum est nos hic esse.* Ita fanè (inquit Author soliloquiorum cum Deo, quæ D. Augustino adscribuntur) *Unam stillam gustavit, & omnem aliam fastidivit dulcedinem.* (c. 22.) Unde magnus ille Monachorum Pater D. Antonius, suos alumnos monebat, ut hoc præcipuè munimenti genere contra hostis tartarei oppugnationes uterentur: *Una est, dicens, ratio vincendi inimicum, latitia spiritualis, & animæ Dominum semper cogitantis jugis recordatio.* (*S. Athan. in vita c. 22.*) Consteratur Dæmon, ubi servum Dei hilarem, suoque contentum cœlesti Domino viderit, nesciens, unde illum aggredi, quibusque capere illecebris queat; ideoque vel non

au-

audet ità præparatum laceffere; vel si aleam certaminis tentet, vix periculo virium facto cum clade, & ignominia discedit. At, si contra perturbatum, & mœrore dejectum, sibique displicentem intueatur; magna vi, ceu facilem prædam invadit, ponensque ipsi ob oculos, hinc præsentem novi sui statûs mœstitiam, prioris indè vitæ amœnitates, risus, hilaria, & delicias adeò ex omni parte urgere illum pergit, tamque vivida sub imagine blanda hæc objecta illius animo exhibet, ut miser alleviari illa specie interiorem sui cordis ægritudinem sentiens, non omnino in discrimine succumbendi versetur. Quæ res Joannem Chrysoftomum impulit, ut pronuntiaret, (*l. 3. de provid.*) *Omni actione diabolica potentio- rem esse ad nocendum mœroris magnitudinem. Nam & Damon, quoscunque superat, per mœrorem superat. Eum si auferas, nihil à Damone quisquam lædi poterit.* Quæ res spiritua- lem quemvis virûm deberet impellere, ut tristitiam nihilo quàm Diabolo minùs vitaret: nec ullo unquam aditu penetrare in suum animum sineret: sed memoriâ repetens Dei amicum se esse, útque talem ab eo intimè diligi, nec longum post tempus ad æternam cœlestis illius regni hæreditatem capeffendam vocatum iri; ex cogitationibus tam jucundis uberrimi gaudii pabulum duceret: déque sua sorte lætissimus repereret secum: quærant alii aliunde materiem gaudendi, unus mihi ad plenissimam hilari-

tatem sufficit Deus. *Eligant, qui volent sibi partes de rebus. Pars mea, & hereditas mea Dominus. (Aug. in Ps. 34.)*

4. Neque minùs præclarum spiritualis lætitiæ meritum est, roborare animos ad difficillima quæque perfectionis Christianæ exercitia promptè, alacritèrque obeunda: ut de se profitebatur sanctus Rex David, Deo canens: (*Ps. 118.*) *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatâsti cor meum: & ut nostrum quisque experitur, qui afflante præcordia sacre hilaritatis vigore, nullas virtutis asperitates horrescimus, fræno potiùs, quàm calcaribus in divino famulatu indigemus, nec facilem modò, sed & jucundam corporis afflictationem, laborumque & injuriarum tolerantiam sentimus. Cùm contrà, ubi mœror incubuit, omni destituamur operandi alacritate, ipsummet laboris nomen nos defatiget, ut vix pedem humo tollere præ imbecillitate possimus, postque singulos penè gressus subsistere ad respirandum cogamur. Quare D. Ambrosius meritò affirmat, Evangelici suavitatem jugi non aliunde, quàm ex bona hilariter ei succollantium habitudine proficisci: quibus propterea tam leve ipsum accidit, quàm tristibus grave, & intolerandum videtur. (Or. de Ob. Valent.) *Potest jugum videri grave pondere discipline, suave tamen fructu gratiæ, spe remunerationis, purioris conscientia suavitate. Nec minùs commodè sanctus Thomas Villa-**

nova-

novanus in mysticis illis apud Ezechielem rotis, quæ, (c. I.) quocunque ibat spiritus, pariter elevabantur, sequentes eum. Spiritus enim vita erat in rotis, animas repræsentari ait spiritali suavitate imbutas, quæ ab interiori hac spiritûs sancti unctiōne miram agilitatem trahunt ad volandum, nedum currendum, quocunque ille impulerit. (Serm. de S. Dor.) Spirituales animæ designatæ sunt per illas rotas, quæ, ubi erat impetus spiritûs, illuc gradiebantur. Unctæ enim sunt oleo devotionis sancto, & ideo ad omnem virtutis motum faciles sunt. Machabæi, sacro eorum Historiographo teste, (l. 1. c. 3.) præliabantur prælium Israël cum lætitia: atque hinc fiebat, ut tot, tamque insignes de validissimis cæteroqui hostium copiis reportarent victorias. Nec secus nobis quoque eveniet, si eadem cum exultatione animi contra hostem tartareum pro Dei gloria, & nostra incolumitate pugnemus. En Apostolum Christi Andream, usque adeò patibuli sui aspectu nîl territum, ut festivis potiùs, amicisque illi vocibus blandiatur: *Salve crux diu desiderata, & jam concupiscenti animo preparata. Securus, & gaudens venio ad te.* Undenam, inquit D. Bernardus, hoc existit tam mirabile, invictumque animi robur, nisi ex divini amoris suavitate à Spiritu sancto ipsi infusa? Quæ si in cordibus item nostris vigeret: *adjuvaret sinè dubio infirmitatem nostram, & sicut B. Andrea crucem, & mortem ipsam,*

fic nobis quoque laborem, & pœnitentiam nostram faceret, non solum non molestam, sed etiam desiderabilem, atque omnino delectabilem esse. Spiritus enim meus, ait Dominus, super mel dulcis, ita ut ne ipsa quidem prævalere queat ejus dulcedini amarissima licet mortis amaritudo. Quid non temperabit illa dulcedo, quæ mortem etiam facit esse dulcissimam? Quæ resistere possit asperitas unctiōni illi, quæ mortem facit suavissimam? (Serm. 2. de S. Andr.)

5. Præterea neminem fugit, tantò nostris operibus plus perfectionis, & apud DEUM meriti accedere, quantò attentius, & pleniori cum voluntate fuerint peracta. Atqui, si Aristoteli, & Doctōri Angelico credimus; (Ar. L. 10. Eth. c. 5. & 6. S. Th. 1. 2. qu. 34. a. 4.) talia esse imprimis solent, quæ gaudens animus facit. Delectationis siquidem pabulum in eorum actu reperiens, nihil causæ habet, cur aliò cogitationes, & curas avertat, prout solenne cæteroquin ipsi est, quando ex tristitia, aut necessitate operatur: sed, quidquid temporis, studiique requiritur, iis exactè absolvendis libenter impendit: simili ratione, ac palatum cibos sibi arridentes, quantum facto usus est, mandit, versatque; catapotia verò, & ingrati saporis pharmaca exorbere quantocyùs festinat. Unde etiam fit, ut quisquis disciplinam, artémve aliquam ex animi sui sententia delegit; multò ulteriores progressus cernatur in ea facere, quam
si

si eidem invitâ minervâ , & coactus operam navet. Quod cùm probè Athenienses intelligerent , teste Gregorio Nazianzeno , priusquam suos liberos huic , vel illi professioni addicerent , explorare illorum propensionem consueverant , dispositis ante ipsos variarum artium instrumentis : (*Epist. 117.*) *Ut , qua quis delectabatur , & ad quam sponte currebat , eam doceretur.* Denique , quod cum tristitia facimus , nunquam , iudice D. Thoma , ità bene facimus , sicut illud , quod facimus cum delectatione , vel sinè tristitia. (*1. 2. qu. 37. a. 3.*) Quocirca quantæ nobis curæ est , ut grata divino conspectui sint , quæ agimus ; tantæ esse item debet , ut ea gestienti animo , & cum alacritate obeamus. Alioquin , quomodo placere poterimus Domino in ceremoniis mente lugubri ? (*Vid. Levit. c. 10.*) cùm ille testatus planissimè per Apostolum sit , se hilarem datorem diligere. (*2. ad Cor. 9.*)

6. Adjice supradictis lætitiæ fructibus fomentum , quod ex ipsa DEI , proximique amor capit. Cùm enim insitum à natura cuivis amori sit , cor dilatare , & animum interiori suavitate perfundere ; fieri non potest , quin plurimum ille habeat & affinitatis cum lætitia , cui plùs , quàm alteri cuiquam affectui suæ hujusmodi proprietates conveniunt ; & dissensionis à tristitia , quæ maximam unà contrarios effectus producendi vim obtinet. Præterquam quòd spiritua-

lis lætitia ex DEI, & bonorum cælestium amore suam originem ducit : ideóque, velut calor ab igne in materia excitatus, hanc illi vel concipiendo, vel, si in ea conceptus jam sit, conservando, fovendóque, habiliorem reddit ; sic & ipsa amorem divinum, à quo producta in animo est, nutrire in eodem, ac tueri consuevit. Nec minùs, quàm ratio, experientia id persuadet. Videmus nempe homines, qui sereno, & hilari animo sunt, peculiari cum facilitate, ac propensione in divinæ charitatis actibus sese exercere : eosdémque ad bene merendum de proximis, & illorum tum imperfectiones leniter ferendas, tum calamitates amanter sublevandas, promptos quàm qui maximè esse : contra omnino, quàm ab hominibus tetricis, & importuno mœrore affectis fieri consuevit, quibus nihil plerumque est in quotidiano convictu insuavius, nihil aliorum vitiis, atque erratis æquum minùs, nihil ad invidiam, ad iram, ad pejora suspicanda, adque sodalium actiones fugillandas, & sinistrorsum detorquendas proclivius. Unde B. Laurentius Justinianus causam habuit scribendi : *Non habet locum mœror, ubi sancta charitas posuit habitaculum. Augmentum charitatis tristitia diminutio est. Certum namque est, quòd DEUS deprimentem non approbat tristitiam, cum tantis præconiis extollit charitatem.* (*De Discipl. & Perf. Mon. Conv. c. 16.*)

7. Hæ porrò utilitates ut testatiores adhuc sint, juvat eas duobus exemplis comprobare, quæ legisse olim memini in vita Nicolai Zucchii, viri è nostra Societate, non vulgarem sanctitatis famam elapso proximè sæculo adepti. Primum suppeditat Religiosa mulier, quæ magno perfectioris vitæ studio permota, Zucchii institutionem expetiit: accitòque ad cœnobium Patri inquit, ego sancta esse vellem; quid, ut talis sim, factò opus mihi est? DEI famulus, cui doctrina hujus capituli ipenitùs defixa in animo erat, nihil ei aliud suggessit, nisi illum Psalmi trigesimi sexti versiculum: *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui*: monens etiam, atque etiam, curaret, *proponere DEum in principio latitiæ suæ*, quæ illi placerent voluptati sibi ducere ex illius memoria, consuetudine, & obsequiis capere suarum delectationum materiem. Ità ille tunc temporis: quidque frugis in audientis animo cœleste id semen peperisset, non nullis post annis rescivit: quando nimirum ad eandem fato jam proximam locò sacerdotis, quem illa nominatim sibi mitti postulârat, (cùm is nescio, quo impedimenti genere prohiberetur) ablegatus ipse est. Excepit gaudens agnitum ægrota mulier, útque vicissim ab eo recognosceretur, commemoravit ei Davidicum illud, *Delectare in Domino*, quò ad sanctitatem consequendam instructa jam dudum ab eo fuerat.

Et hanc quidem, subjecit, longissimè abest, ut consecuta ego sim, non alia, nisi ignaviæ meæ causa. Quamvis sancta etiam vocari haud temerè possim, si mecum conferar, qualis olim fueram, priusquam uti tam salubri monito inciperem; & in dicti sui fidem exposuit, quot, quàmque insignibus donis cumulata à DEO fuisset, ex quo suam omnem lætitiã, & delectationem in eo collocare instituerat. Exquisitis demum Patri actis pro fructuosissima institutione sua gratiis, ab eoque ad supremum iter confirmata, inter plenas amoris cum DEO colloquutiones piè obiit. Alterum exemplum huic simillimum, & prorsus gemellum in juvene accidit: qui & ipse migraturus è vita, eundem DEI servum morienti sibi adesse ad supremæ necessitatis solatium magnopere optavit. Cùmque hic evocatus præsto esset, æger læto vultu, & peramantibus verbis eum excipiens; pro quantum, ait, Pater, tibi debeo! octo menses jam sunt, cùm ad te accessi, documentum aliquod postulans, unde ad æternam salutem, & spiritualem animæ profectum juvarer. Tu brevi sermonis, doctrinæque compendio tria duntaxat hæc verba, *Delectare in Domino*, ut memoriæ inculperem, & studiosè observarem, præcepisti. Felix sanè præceptum, & de quo jure profiteri cum Hebræo sapiente possim, *venerunt mihi omnia bona pariter cum illo,*

innit-

innumerabilis honestas per manus illius (Sap. c. 7.)
 Quantas enim utilitates per totum hoc tempus ex usu illius ceperim, non invenio, quibus verbis dignè exprimam. Testimonio tibi sit hoc folium, ubi earum nonnullas descripsi: cùmque dicto Patri folium porrexit: quod ille, tanquam præclarum divinæ liberalitatis erga deditas sibi animas monumentum, longo post excessum juvenis tempore affervatum penes se voluit: nunquam illud relegens, quin exultaret in Domino, & novos flagrantioris erga ipsum charitatis ardores conciperet. (*L. 2. c. 6.*)

8. Si ergo & sacra eloquia adeò disertè nos hortantur ad lætandum in DEO, & tam ratio, quàm experientia palam ostendunt, nihil esse animabus spiritali hac jucunditate utilius; quisnam ultrà erit, qui eam in DEI servis vituperare ausit, perinde quasi nimiam virtutis suæ confidentiam in eorum animis foveat, & sensibili captos dulcedine non sinat, pro eo ac perfecta virtus requirit, solidioribus aliis corporis castigandi, geniique subigendi exercitiis vacare? Profectò, si noxii hujusmodi effectus communiter provenire ex ea solent; quæro primùm, quonam pacto Spiritum sanctum latuerint, dum eam toties tam in veteri, quàm in nova Lege suaderet, commendaretque. Præterea, esto spiritali lætitiæ sua circumstent pericula, nullisne obnoxia est tristitia? An potius, ut suprà demon-

stratum est, aliis compluribus, neque iis sanè remotis, ac fortuitis, sed penitùs sibi, & naturæ suæ insitis? Non itaque ad prudentiam pertinet, ea omnia declinare, ubi aliquod noxæ, atque fraudis discrimen occurrat. Alioquin per nullam incedendum spiritualis vitæ semitam foret: uti nullam est reperire ab omni offendiculo vacuum, & ubi complures suam lapsi per vecordiam non sint. Sed proprium cordati cujusque viri est, eam præ aliis eligere, cujus pericula majoris momenti utilitatibus compensari solent. Qualem esse spiritualis potius lætitiæ, quàm spiritualis mœstitiæ semitam, quæ hætenus disputavimus, sat perspicuè demonstrant. Tota quippe alterius perfectio, atque utilitas in suis jugiter deplorandis criminibus, sèquæ illorum causâ deprimendo consistit. Quibus tamen bonis affine est periculum, ne infelix malorum comitatus, dejectio animi, stupiditas mentis, spei languor, charitatis tepor, tædium in orando, inque agendo segnities accedat. Cùm sancta hilaritas, & nullus hujusmodi vitiis laboret, & proprias affectûs contrarij utilitates præstantioribus aliis abundè compenset: facilitate nimirum, quam secum unà animo infert repudiandi bonorum sensibilibus illecebras, spiritualis vitæ asperitates generosè invadendi, orationi libenter vacandi, & virtutum omnium, sed præcipuè charitatis officia impigrè, alacriter-
quas

que exercendi : neque interim occasiones ,
 quas præbere homini potest , sive arrogan-
 tiæ , sive immodicæ securitatis , sive in sen-
 sibili ejus dulcedine , tanquam in Christia-
 næ totius perfectionis summa acquiescendi ,
 adeò superatu difficiles sint ; ut præ mali
 tam dubii , ac remoti formidine præclaris-
 simis , & certissimis aliis illius emolumen-
 tis nuntium nos remittere expediat. Audi-
 amus , quænam hic fuerit D. Laurentii Ju-
 stiniani sententia. *Consultius , securiusque*
(scribit ille) dulcedo devotionis , & spiritualis
latitia in pia DEI , quàm tristitia pro communi
usu capienda est. Rationemque hanc dicti sui
 reddit , quia cum DEI famulus ab omnibus
 genii oblectamentis abstinere se debeat , &
 assiduum cum suis tam corporis , quàm ani-
 mi cupiditatibus bellum gerere , neque pau-
 cas præterea partim à morbis , & naturæ
 imbecillitate , partim à diabolo , illiusque
 ministris subire infestationes cogatur ;
neesse est , ne succumbat , ut spirituali latitia ad
tolerantiam animetur. Proinde prudentissimum
cenfendum est , & DEO gratum ; ut DEI ser-
vus , pondere miserrima carnis prægravatus , à da-
monibus tentatus , ab hominibus laceffitus , cu-
ris temporalium occupatus , & à visibilium volup-
tatibus illectus , DEO suo semper in spiritûs ex-
ultatione servire contendat : maximè cum ad hoc
divina exhortatione promoveatur , dicente Pro-
pheta , servite Domino in latitia. Cui enim An-
gelorum consortium , cælorum possessio , DEI vi-
 dis-

sio, & cœlestis repromittitur gloria, debetur indubitanter cordis lætitia. Sub quæ Religiosos speciatim Viros alloquens, ita orationem concludit. Tu itaque, ô serve Christi, tu, inquam, qui ex miserantis DEI dono ad monasticam vocatus es conversationem, depone cunctum animi mœrorem, & omnem tristitiam te deprimentem, & in Domino semper gaude, qui te de cœnoso sæculi naufragio assumere, in loco securitatis, voluptatis, & pacis collocare disposuit. Te enim de tenebris delictorum in admirabile lumen gratiæ suæ vocare, te collegio Sanctorum suorum aggregare, te in ministrum suæ laudis eligere, tibi incerta, & occulta sapientiæ suæ revelare, tibi judiciariam potestatem, & vitam æternam promittere ineffabili bonitate dignatus est. Tibi iterum dico, qui talis es, gaude in Domino, ut illi a lacrius, & ardentius valeas famulari, ut per dilationem jucundissimæ charitatis expeditius viam mandatorum ejus currere queas, ut per jugem gratiarum actionem, & ignitum cordis amorem amabiliorem te illi exhibere queas. Pro his causis securè, & indubitanter gaude. (De Disc. & Perf. Mon. Con. c. 16.)

9. Atque hinc videmus tam arctum inter amicam cum DEO necessitudinem, sanctamque in DEO exultationem fœdus intercedere, ut vix alteram ab altera separari unquam contingat: sed, quantò quisque in illa plus proficit, tantò hac ferè sit plenior: ideòque verum, & oraculi instar appareat, quod Clemens Alexandrinus pronuntiavit,
(L.

(*L. 7. Strom.*) *Universam justi vitam celebrem quemdam, sanctumque esse diem festum.* Et quamvis hæc jucunditas, ut bonum animi proprium, non semper, neque in omnibus DEI amicis exterius promineat, sed eorum multi pro externa vivendi austeritate videntur *quasi tristes*; quam plurimi tamen expressum vel in ipso oris habitu interioris lætitiæ jubar præferunt. In cujus rei exemplum satis mihi erit paucos quosdam hinc afferre, & eos quidem non aliunde, quam ex tetrico eremi squalore productos. Talis certè fuit S. Abbas Pachomius, qui, ut in vita ipsius traditur, (*c. 53.*) *Quamvis toto corpore attenuatus esset, faciem tamen habebat hilarem.* Talis Romualdus, severissimæ Camaldulensis familiæ Institutor, de quo Romani Breviarij Lectiones testantur, *vultu adeò semper lato fuisse, ut intuentes exhilararet.* Talis Abbas Theonas, quem, si Palladio testi oculato credimus, quamvis solitariâ cellula inclusus perpetuum ad triginta annos silentium prorogasset; (*Hist. Laus. c. 50.*) *Licebat videre habentem vultum Angeli, latis oculis, & totum plenum maximâ gratiâ.* Talis magnus monasticæ vitæ Author, Antonius, quem D. Athanasius refert, in quantavis, Monachorum multitudine potuisse ab iis, quibus nunquam antea conspectus fuerat, per extraordinariam quandam è vultu promicantem lætitiâ dignosci: *Nam semper faciem hilarem gerens liquido ostendebat, se de cele-*
titiæ

stibus cogitare. Addens præterea, hujus lætitiæ tenorem adeò immotum fuisse, ut nunquam recordatione peccati tristitiâ os contraxerit; ac proinde vix quemquam è tam multis, à quibus conveniebatur, repertum, qui eo viso, auditoque *tristitiam non mutârit in gaudium.* (In vit. c. 40. 13. 55.) Talis demû numerosa illa Apollinis vel Apollonii Abbatis familia, quingentis ferè Monachis constans, de cujus mira, communique hilaritate commemoratus paulò antè Palladius hæc habet: *Licebat eos videre exultantes in solitudine, adeò ut nullam ejusmodi exultationem videre aliam liceat, nec latitiam corpoream.* Neque enim erat inter eos aliquis mœstus, aut tristis: excitante nimirum, ac fovente hos in omnium animis sensus, ipsomet universi cœtûs sapientissimo Magistro, & Parente: *Qui identidem monebat eos, dicens, non oportere prorsus inesse tristitiam his, quibus salus in DEO est, & spes in regno cœlorum. Tristentur, ajebat, gentiles & lugeant Judæi, plangant sinè cessatione peccatores: Justi verò latentur.* Nam, si hi, qui terrena diligunt, super fragilibus, & caducis rebus latentur; nos, qui tantæ gloriæ spem, & æternitatis habemus expectationem; cur non omni exultatione latentur? Aut non & Apostolus nos ita monet, dicens, *semper gaudete?* (Hist. Laus. c. 52. & Rosw. in V. Patr. L. 2. c. 7.)

10. Tales, inquam, hi fuère, aliique inter DEI famulos plurimi. Et talis vellem, tu itidem esses, amice Lector, studens,
vul-

vultus, & consuetudinis hilaritatem conjungere: ut, quantum ex prima utilitatis ipse capies, tantum aliis per secundam utilis fias. Nimis quippe innata, & communis humano generi est, ut ad jucundam vivendi rationem propensio, sic à tetrica, & tristi alienatio. Nihilque validius profanorum hominum vulgus à spirituali vita capeffenda avocat; quàm quòd eam instar larvæ concipiunt, luctum undique, & horrorem spirantis, adeò ut nomen illi dare idem sit, ac æternum vale risui, & lætitiæ dicere. Qui profectò, si in famulorum DEI vultu, & congressu amœnum quoddam iutueantur modestæ quidem, sed sinceræ jucunditatis ver efflorescere: credi vix potest, quantò æquiores erga sancta eorum instituta animum sumant. At, si contra illos externa omni specie admœstítiam compositos cerneant; quotusquisque non videt, confirmatum indè iri, quam de divinæ servitutis tetricitate persuasionem mente imbiberunt, horrorémque consequenter, & metum, quo eandem idcirco averfantur? Vidit certè id Annæus Seneca, causamque indè sumpsit præcipiendæ Philosophiæ sectatoribus, ut in corporis habitu, vivendique usu humanos se, & comes exhibeant. (*Ep. 5.*) Alioquin, subdit, quos emendari cupimus, fugamus, & à nobis avertimus. Unde etiam colli-

Y

ligi

ligi potest, uternam aptiorem ad conciliandos spirituali vitæ Auditores suos, Lectoresque insistat viam: illène, qui eam professuris opus esse prædicat, assiduo in mœrore, atque luctu ætatem traducere, nihil aliud mente unquam volutando, & habendo præ oculis, nisi crimina admissa, iratum Numen, sempiternæ mortis pericula, aliásque hujusmodi feralium objectorum imagines? an qui eam docet, veriùs esse, qualis à cælesti suo Institutore appellata est, *jugum suave*: adeò ut nemo jucundiùs vivat, quàm qui eam profitetur: justas quippe habens causas DEum intuendi, veluti suum amantissimum Patrem, & cæleste illius regnum, veluti suam sempiternam hæreditatem: objecta certè tam delectabilia, ut eorum ruminatio libamentum quoddam videri futuræ beatitudinis queat. Certè si observemus artes contrarias, quibus hinc DEus ad se trahere, dæmon indè ab eo revocare animas solet; palàm videbimus, suam à primo servitatem iis repræsentari, tanquam facilem, jucundam, & hilarem; ab altero autem, quasi asperam, tristem, & horridam. Quocirca imitetur hic, cuiunque ità libet, dæmonem, capitalissimum animarum hostem: ego utique satiùs arbitror, DEum imitari, benevolentissimum earum Parentem.

11. Superest duntaxat videre, quonam pacto perpetua hæc hilaritas, quam veluti animarum divino famulatui, & amoru vacantium propriam commendavimus, cum quibusdam conveniat, primo ipsi aspectu adversantibus sacrorum Voluminum dictis: qualia nonnullis videbuntur tum ea Christi Domini verba, quibus & *beatos* appellat, *qui lugent* (*Matth. 5.*) & discipulis suis fletum, mœrorémque prænuntiat, dicens: *Plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos verò contristabimini;* (*Joa. 16.*) tum illud Davidis de se testimonium, (*Psf. 37.*) *Tota die contristatus ingrediebar:* nec dissimile alterum D. Pauli, ubi scribit: (*Ad Rom. 9.*) *Tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo.* Ad hanc igitur oppositionis speciem è medio amoliendam, dico primùm, luctûs, & mœroris nomine ordinarias interdum significari ejus causas: insectationes nimirum, compedes, plagas, & id genus ærumnas, unde tristitia excitari naturaliter solet. Et hoc utique in sensu accipienda est illa Christi prædictio: *Plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit:* nempe quasi tunc dicat, mundus præsentis vitæ bonis fruetur: vos verò contraria illis mala exterius affligent. Quemadmodum in eodem significatu alteram quoque sententiam, *Beati, qui lugent*, accepit Petrus Chrysologus; Psalmum explicans nonagesimum quartum.

Cùm enim , recitatis illius primis vocibus : *Venite , exultemus Domino* , sibi subiecisset , & ubi est illud , *Beati , qui lugent , & va vobis , qui ridetis ?* respondet confestim , (*Serm. 47.*) *Planè beati , qui lugent mundo* , id est , qui à mundi oblectamentis se abstinēt : & *va ! qui rident mundo* , nimirum , qui se mundi bonis oblectant. Sed hic enim verò vel solius corporis , vel appetitûs quoque inferioris dolor nullam vim habet perturbandæ iucunditatis , & lætitiæ , quam amantes DEum animæ ex illo , ac cœlestibus illius bonis in suprema sui parte percipiunt : quin imò eam solet potius intendere , ab eâque è contrario mitigari , nec rarò etiam prorsus extinguī. Sancti enim Viri , quantò graviora pro DEO patiuntur exteriùs : tantò ex DEI amore plùs exultant interiùs. Tantâque interdum hæc illorum spiritualis exultatio est ; ut vel non advertant , vel malorum locò non habeant , nullòque adeò cum ægritudinis sensu excipiant , quæ humanitus dura , & perpeffu molesta sibi accidunt.

12. Dico præterea , nunquam mihi id mentis fuisse , ut nullum vel interioris tristitiæ genus agnoscerem , sanctum , laudabile , & servorum DEI proprium. Hujusmodi enim procul dubio est omnis tristitia , quæ seu de nostris malefactis concipitur , & juxta D. Paulum , (*2. ad Cor. c. 7.*) *Pœnitentiam*

*in salutem stabilem operatur ; seu mala proximorum commiserans , solet flere cum flentibus ; seu nostram in terrestri hoc exilio absentiam à DEO pro materia lugendi habet , cogens exclamare animam : Heu mihi , quia incolatus meus prolongatus est. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte , dum dicitur mihi quotidie , ubi est DEUS tuus ? Illud tantum statuo , nullum ex prædictis sanctæ , ac fructuosæ tristitiæ generibus cum ea spiritali lætitia pugnare , quam hoc capite commendandam suscepi. Esto quippe , gaudium , & mœror sibi mutuò adversentur ; hoc tamen non accidit , nisi quando in appetitu sensibili excitantur , & resident. Nam cæteroqui , quando actus sunt à naturali appetitu liberè elicit , nullam inter se oppositionem habent , sed intrà voluntatem amicè , & socialiter cœeunt. Imò tristitia , si secundi hujus generis sit , potest voluntati , juxta D. Thomæ sententiam , esse causa gaudendi : idque ex duplici capite : primò scilicet , ratione utilitatis , quam veluti honestus , & laudabilis suus actus ei affert. *Voluntas , & ratio (sic ille) supra suos actus reflectuntur : & hoc modo tristitia potest esse materia delectationis , non per se , sed per accidens , in quantum scilicet accipitur in ratione boni. Secundò autem , quia memoriam , ideóque & amorem delectabilis cujuscumque objecti in animo renovat.* Dicendum (en verba ejus-*

dem) quod dolor ipse potest esse delectabilis per accidens , in quantum scilicet facit recordationem rei amata , & facit percipere amorem ejus , de cuius absentia doletur. Siquidem , cum amor sit delectabilis ; & dolor , & omnia , quæ ex amore consequuntur , sunt delectabilia. (1. 2. qu. 35. a. 2. ad 2. & ad 3. & qu. 32. a. 4. & 3. p. qu. 83. a. 2. ad 2.)

13. Et revera interius famulorum DEI gaudium à triplici supradicto mœrore augeri potius , quàm minui , facile cuivis cognitu est. Nam , si primum illius genus intueri libeat , nempe eum dolorem , quo anima DEI amans suam in eo toties offendendo præteritam improbitatem deplorat ; haud tardè in ipso agnoscemus eam affectûs amari simul , & suavis , antithesin , quam Joannes Climacus admiratum se ibi esse profiteretur his verbis , (Gr. 7.) *Equidem conjunctionis vim considerans stupeo , quonam modo ea , qua luctus , & mœror dicitur , gaudium intrinsecus , ac lætitiã , veluti mel , & favum , comesta possideat.* Imò etiam perspicuè videbimus , neque occasionem esse de illa admodum obstupescendi , tanquam de effectu naturæ absõno , sed manifestas , pèrque validas rationes existere , cur , qui dolorem ejusmodi animo concipit , suavitatem inibi reperire , ac dulcedinem debeat : tum quia nequit illum concipere , quin eodem tempore divinam bonitatem , pulchritudinẽque ,

que, vel unicum, vel præcipuum illius incitamentum sibi repræsentet, ac diligat; tum quia, de suis malefactis dolendo, scit DEO se gratificari, quo nihil in tota rerum universitate plùs amat; tum quia per occasionem detestandi injurias à se olim ei factas, benignitatis simul meminit, qua condonatae sibi ab eo sunt; tum denique, quia, quanto horret magis pristinam suam exosi DEI capitis sortem, tantò indè clariùs intelligit præsentem reconciliatae cum eo amicitiae felicitatem: objecta sanè singula mirè ad delectandum idonea, quæque illum de peccatis mœrorem incredibili suavitate respargunt; adeò ut, ceu à D. Gregorio animadvertitur, (*In Ps. 2. Pœnit.*) *infirmi-
sua excessus deplorans, indè refectionis intimæ dulcedinem sentiat, unde vim suavissimi amoris per lacrymas emittit.* Idem dic de secunda etiam ægritudine animi, quæ in contemplandis reliquorum mortalium ærumnis à fraternâ erga illos charitate producitur. Cùm & ipsa, quaquaversum spectetur, sive ut actus supernaturalis magni nobis meriti ad divinæ gratiæ incrementum; sive ut intimi adversus DEum, proximósque amoris exercitatio nequeat, secundùm prolatas paulò antè Angelici Doctoris rationes, jucunditatis suæ fructu carere. Idque adhuc manifestiùs colligitur ex miserationis eo sensu, quo tragicos eventus sive in historiis legentes, sive

in scenis spectantes afficimur: sensu nimirum, quem unusquisque perlibenter in se ipso experitur, studiosè illius causas, & stimulos quærens, tantòque plus voluptatis percipiens; quantò ille vehementiùs sibi animum fodit. Nec diversa tertii itè mœroris est ratio, mœroris videlicet, quo animæ DEum amantes ex illius absentia discruciantur, atque, ut sic loquar, tabescunt. Cùm enim non aliunde is proveniat, quàm ex altè concepta animo divinæ pulchritudinis specie, ardentissimâque cupiditate, & certa propemodum spe illius quandoque intuendæ; ut nihil hujusmodi incitamenti est dulcius; sic nullis explicari verbis sat potest quanta dulcedine, quos afficit, repleat: ipsosmet fletus in sapidissimum iis pabulum vertens, adeò ut jure possint cum Psalmista canere: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est DEus tuus? (Ps. 41.)*

14. Adverto nihilominus, hosce affectus doloris, quamvis suavitate permistos, neque ideo spirituali lætitiæ adversantes, haudquaquam ità assiduè exercendos, tàmque diu continuandos videri; ut ne justum aliis divini amoris affectibus jucundis, & tranquillis locum relinquunt. Neque mea hæc est animadversio, sed à D. Laurentio Justiniano mutuata, qui cùm dixisset, (*De Disc.*

*Disc. & Perf. Mon. Conv. c. 16.) Animam Dei amantem contristari de admissis criminibus, non propter se, sed eum, cuius contempsit imperium, ut satisfaciat dilecto, ut revocet illum ad se, quem propter culpam à se declinasse cognoscit, haud perpetuum in ipsa manere hunc dolorem subdit, sed tamdiu, quamdiu revocat dilectum: quem, mox ut ad cordis sui habitaculum appropiare per internam intelligit aspirationem; cunctum, quem prius conceperat, abjicit mœrorem, se reddit hilarem, se jucundam facit, ut lata facie occurrat venienti. Idemque sentire visus est Seraphicus Pater Franciscus (*Apud Rodr. P. 2. tr. 3. c. 7.*) Cùm nescio, quem è suis conspiciatus, tristi, & nubila oris specie, importunum ejusmodi mœrorem redarguit, dicens: mœrendum DEI servis non esse, nisi alicujus patrati fors criminis causâ; neque etiam tunc longiùs, quàm dum illud sibi fuerit remissum. Si ergo peccati conscientia te mordet, Prophetæ pœnitentis exemplo DEum ora, ut illius tibi veniam indulgeat, animique simul pacem & jucunditatem, qua prius fruebaris, restituat: *Redde mihi latitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. (Ps. 50.)* Sed inprimis utendum hac regula est, circa quotidianas, & leviores noxas, adeò ut in earum quampiam ex humana fragilitate incidentes, post brevem pœnitentiæ actum pristinam continuò alacritatem, & quietem animi resuma-*

mus, tanquam si nil ejusmodi commissum à nobis fuisset. Nam alioqui, si in tanta communiter id genus culparum frequentia diu permanere oporteret conceptam de unaquaque ægritudinem; quodnam nobis tempus ad suaviter, quieteque agendum cum DEO superesset? Præsertim quòd dolor seu de ordinariis, & venialibus culpis, seu de ipsismet capitalibus, & mortiferis, quarum rei olim fuerimus, potest modum excedere, non solum si justo diuturnior sit, verum etiam si turbulentus, & inquietus addeò ut animum diffidentia, & consternatione dejiciat: ut prudenter observavit Marcus Eremita in suis de paradiso capitibus, ubi salutiferam, utilèmq; pœnitentiam à noxia distinguens: *Quadam est, inquit, contritio cordis recta, & utilis tendens ad ejus illustrationem: est & altera perversa, & noxia, tendens ad perturbationem ipsius* Quocirca, quanti momenti est ad vitæ spiritualis profectum ingenti cum alacritate, ac vigore animi per illius semitas tendere; tanto studio provideri à DEI famulis convenit, ne turbulento huic dolori locum unquam in suis cordibus præbeant: curando videlicet, ut tristitia, quam interdum de suis malefactis concipiunt, sit juxta Cassiani præscriptum (*L. 9. de Sp. Trist. c. 11.*) *Mansueta, suavis, quodammodo lata, & spe profectus sui vegeta.* Quallis utique erit, si non aliunde, quàm à divina

divina

divina charitate originem ducat ; nec ab animosa , & suavi disjungatur divinæ benignitatis fiducia.

15. En igitur , quonam pacto , qui per vias divini amoris incedit , quamvis non omittat jam propria delicta , jam alienas calamitates , prout tempus , résque tulerit , considerare , & deflere ; perpetuam nihilominus spiritualis lætitiæ jucunditatem in animo foveat. Fovet eam jugiter , quia & plurimum temporis ponit in ruminandis materiis , nihil , nisi suave exhibentibus ; (quales sunt exempli gratiâ infinita DEI tum in se ipso amabilitas , tum erga nos bonitas , ejusque suæ præsens , utpote amici , seu posthuma , utpote in æternitate parata felicitas) & , quando ad alia tristiora objecta se vertit , in iis quoque , ut jam vidimus , uberes venas novæ delectationis nanciscitur : nihil aliud præstante nativa eorum amaritie , nisi ut sensibilior , gratiorque fiat ordinarii pastûs dulcedo. Quam si unam semper , ac sinè ulla contrarii saporis vicissitudine , aut temperatione gustaret , brevè præ nimia assuetudine minùs jucundam experiretur , imò etiam aspernari , & fastidire eam inciperet ; velut ipsum manna , etiamsi Angelorum panis ; & quædam saporum quasi universitas esset ; quia tamen unus , atque idem cujusvis diei cibus , in
fasti-

fastidium Judæis vertit, adeò ut nausea-
bundi exclamarent : *Nihil aliud respiciunt
oculi nostri, nisi Man. Anima nostra jam nau-
seat super cibo isto levissimo.* (*Numer.
c. 11. & 21.*)

F I N I S.

